

1. 1994

106. ÅRG.

Løssalg kr. 20

STAV OLAV

Redaksjonelt, s. 2
Israel og Vatikanet

Om Peter Neuners "München-modell", s. 3
Ny giv i spørsmålet om nattverdfellesskap?

Sindre Jacob Bostad, s. 6
Skyld og straff

Italiabrev, s. 8
Italiensk lynne

På gjesteplass, s. 10
En jubileumshilsen - post festum

"Draumkvedet" på Det Norske Teatret, s. 15
Drøm og visjon i søt juletid

OLAV

Israel og Vatikanet

Da staten Israel ble opprettet i 1948, uttalte Vatikanet at det her dreide seg om "historisk rettferdighet" overfor det jødiske folk. At det har drøyet helt til nå, nærmere bestemt 30. desember i fjor, med å få til en felles erklæring som åpner for politiske og diplomatiske forbindelser mellom Vatikanet og Israel, skyldes altså ikke forbehold fra katolsk hold mot staten Israels eksistens. Eller mot den jødiske religion.

For å ta det siste først: Den 28. oktober 1965 vedtok Det 2. Vatikankonsil dekretet *Nostra aetate*, et skjelssettende historisk dokument som - endelig og på høy tid, vil mange si - knesatte religionsfrihet som ufravikelig prinsipp på katolsk hold. Dokumentet kaller antisemittismen for "beklagelig" og minner om at kristendommen står i gjeld til jødedommen, og det viser til "de åndelige bånd som binder den nye pakts folk sammen med Abrahams slekt". Grunnen var lagt for en begynnende dialog mellom katolsk og jødisk tro og tanke.

På katolsk hold tok man seg bl.a. fore å rense liturgien for ord og uttrykk som smakte av gammel og inngrodd antisemittisme - "de troløse jøder" forsvant fra kirkens Langfredagsliturgi. For hvem er de troløse, sett med Guds øyne?

Dialogen ble institusjonalisert da pave Paul VI i 1974 opprettet en Vatikankommisjon til å pleie de religiøse forbindelser med jødene. Snart gikk

man videre: Antisemittisme er ikke lenger bare "beklagelig", men erklæres som "klart i strid med kristendommens ånd", og det blir offisiell katolsk politikk ikke å drive misjon blant jøder, ut fra det syn at jødene har sin helt spesielle plass i Guds frelsesplan.

"Dere er våre brødre," sa pave Johannes Paul II i 1986 da han omfavnet rabbiner Toaff i hovedsynagogen i Roma - 1598 år etter at kristne brente synagogen i Roma. Johannes Paul var den første pave som satte sin fot i et jødisk gudshus - et sent, men godt besøk. Også fra jødisk side ble det oppfattet som godt.

Anerkjennelse av de dype felles røtter som knytter kristendom og og jødedom sammen har gått hånd i hånd med erkjennelse av de mange synder overfor jødene opp gjennom historien, synder begått av enkeltmennesker og av kirken som institusjon. "Det faktum at anti-semittisme har kunnet få rotfeste i kristen tanke og praksis, krever *teshuva* - anger - og forsonende handling;" bekreftet erkebiskop Cassidy fra Vatikanets statssekretariat under et møte i Praha i 1990 om anti-semittismens religiøse og verdslige røtter.

Diplomatisk anerkjennelse fra Vatikanets side av staten Israel har vært det avgjørende tegn man på jødisk side har ønsket på katolsk anger og forsoning. At dette har drøyet så lenge, skyldes, som nevnt innledningsvis, ikke forbehold mot jødene rett til en egen stat, men har med status for byen Jerusalem å gjøre - hellig by for både jøder, muslimer og kristne - og med manglende overholdelse av avtaler fra israelske myndigheters side. Samt, ikke minst, mangelen på religionsfrihet i staten Israel. Dette siste har vært et avgjørende punkt for Vatikanet, og nettopp her har det strandet: Religiøse partier og grupperinger i Knesset har gjentatt ganger avvist lovforslag om religions-

frihet. Det hører med til bildet at flertallet av landets lille kristne minoritet er palestinere.

Den erklæring som ble undertegnet den 30. desember i fjor under en, etter Vatikanets ønske, enkel seremoni i den israelske ambassade i Roma, er en avtale om retningslinjer for politisk og diplomatisk *rapprochement* mellom Vatikanet og staten Israel - og dermed en milepæl i forholdet mellom de to parter. Samtidig er den noe langt mer enn et jødisk-katolsk anliggende: Den er nemlig en handlingsplan for religiøs toleranse - i en verden hvor slik toleranse i stigende grad er mangelvare. Og den er et nederlag for gamle fordommer - i en tid hvor det på mange og grumsete hold pustes kraftig for å få religiøse fordommer, ikke minst antisemittiske sådanne, til å blusse opp igjen.

Erklæringen som nå skal ratifiseres av Knesset og pave Johannes Paul for å få status som internasjonal avtale, forplikter Israel til å "verne om og overholde den menneskerett som heter religions- og samvittighetsfrihet", mens Den hellige stol uttrykkelig erklærer sin "respekt for andre religioner og deres tilhengere". Begge parter forplikter seg til å motarbeide anti-semittisme, rasisme og intoleranse, og til å fremme forståelse og toleranse mellom nasjoner og grupperinger og respekt for menneskeliv og menneskeverd.

Spørsmålet om Jerusalems status berøres ikke direkte i erklæringen. Ikke fordi Vatikanet nå firer på sine krav om garantier som sikrer alle parter interesser når det gjelder hellige steder i Det hellige land, men fordi man nå, endelig og etter årelange kontakter, har en grunnleggende erklæring om gjensidig toleranse og respekt å bygge videre på. Der ligger håpet for Midt-Østen.

Ny giv i spørsmålet om nattverdfellesskap? 3

"München-modellen" er det blitt kalt, det forslaget den katolske teologiprofessor *Peter Neuner* fremsatte i et foredrag under Den evangeliske kirkedagen i München sist sommer. Et forslag som, ut fra katolsk ståsted, søker å gi teologisk begrunnelse for nattverdfellesskap mellom katolikker og lutheranere i spesielle tilfeller. En ny giv i en viktig debatt?

Neuners foredrag er senere blitt trykket (i tidsskriftet "Stimmen der Zeit", Juli-1993). Nedenstående artikkel bygger på en sammenfatning av foredraget samt en kommentar i tidsskriftet "Christ in der Gegenwart" (nr. 27/93).

Vidtgående læremessig overensstemmelse

I innledningen til sitt foredrag noterer Neuner at "adskillige økumeniske studier i den senere tid har avdekket vidtgående overensstemmelse (konvergens) i de spørsmål som førte til kirkesplittelsen på 1500-tallet. Det såkalte Lima-dokumentet som Kirkenes Verdensråd utformet i 1982, og 'Herrens måltid', utarbeidet av Den romersk-katolske/evangelisk-lutherske kommisjon, er de mest kjente. Både når det gjelder spørsmålet om 'realpresens' - Kristi reelle nærvær i alterbrødet - og messens preg av offer, har man kunnet gi uttrykk for en grad av fellesskap som gjør tidligere tiders gjensidige fordømmelser til et tilbaketrukket stadium: De er ikke lenger noe argument for å opprettholde kirkesplittelsen."

På andre områder er man ikke kommet like langt, f.eks. i spørsmålet om å anerkjenne ordinasjon

generelt, og om gyldig ordinasjon for den som forretter ved nattverden - det finnes evangeliske samfunn som ikke krever ordinasjon for å forrette. Katolikken Neuner minner i den forbindelse om at også den ortodokse kirke klart understreker at ordinasjonsspørsmålet er et problem, og at man faktisk er strengere på ortodoks enn på katolsk hold, uten at det har ført til nevneverdig økumenisk protest.

Til tross for disse forbehold har det "skjedde avgjørende ting" også når det gjelder tilnærming til embedsforståelsen, påpeker Neuner. Som mener at å henvise til uklarheter på dette punkt, ikke i seg selv er tilstrekkelig til å utelukke enhver mulighet for gudstjenestefellesskap. Hvilke muligheter foreligger så, og hvordan skal man begrunne dem teologisk? Neuner leverer ingen tvil om at han står på gammelkirkelig grunn: "Den felles feiring av Herrens måltid og det kirkelige fellesskap lar seg rent prinsipielt ikke adskille." Kirke ses i den forbindelse "ikke primært som en institusjon", men som "sakrament", også kalt ursakrament, en tanke ikke alle protestanter vil godta. Men bare et slikt syn gjør ekte økumenikk mulig, gjør det mulig å etablere

ekte fellesskap, virkelig 'kommunion', som er det mål vi må strekke oss mot.

Ekteskapet som bindeledd mellom konfesjoner

Likevel - eller kanskje nettopp derfor - er det mulig at "adskilte kristne" kan gå til alters sammen, mener Neuner, for det er så meget som binder dem sammen: "Når kristne av forskjellige konfesjoner over lang tid ber sammen, leser Bibelen og lytter til Guds ord sammen, når de går sammen om innsats for rettferd, fred og bevaring av skaperverket, når de i dåpens sakrament, i ord og diakoni lever sitt kristenliv, så har det ekklesial (teologisk-kirkelig) betydning... Kristne som på denne måten 'lever økumenikken', får tilknytningspunkter til andre kirkesamfunn enn sitt eget - en tilknytning som ikke bør være uten betydning for den kristne enhet og dermed også for nattverdfellesskapet."

Dette gjelder særlig for konfesjonsforskjellige ekteskap, mener Neuner: "Katolsk syn er at ekteskapet er et sakrament. Ethvert gyldig ekteskap mellom kristne er sakramentalt... uansett hvilket kirkesamfunn ektefellene bekjenner seg til... Og fordi ekteskapet er et sakrament, virkelig gjøres her 'kirke', for gjennom hver sakramental handling vinner 'kirke' liv. Det er i denne sammenheng vi kaller ekteskap og familieliv for 'huskirke', den minste kirkecelle... Også det konfesjonsforskjellige ekteskap er sakramentalt og derfor huskirke, og i et slikt sakramentalt inngått og levet ekteskap opplever vi ikke kirkesplittelse, men det motsatte: kirke.

Travelt år for paven

Også 1994 ser ut til å bli et travelt år for pave Johannes Paul II. På programmet står, ifølge *The Tablet*, bl.a. det spesielle møte i Den afrikanske bispesynode (10. april - 8. mai, møtestedet Roma), et besøk i Belgia i midten av mai, og den niende ordinære bispesynode som skal ta for seg "ordenslivet og dets tjeneste i kirken og verden" (2. - 29. oktober i Roma).

Paven har lenge ønsket å reise til Libanon, og ifølge den pavelige nuntius i Beirut ser det nå ut til at besøket vil finne sted

sent i mai i forbindelse med Den libanesiske bispesynodes møte. Muligens legger paven turen innom Syria. Og det er mulig at han vil besøke Det hellige land og Jerusalem i løpet av året, nå som diplomatiske forbindelser er opprettet mellom Vatikanet og Israel.

Paven har også antydnet at han vil besøke Afrika for å feire annen fase av Afrika-synoden. Også Sør-Afrika kan komme på dagsordenen. Intet tyder på at paven har tenkt å sette ned tempoet i 1994.

Ny dominikanerprovins

En britisk dominikaner, p. John Kenrick, for tiden prior ved dominikanerklosteret ved Haverstock Hill i London, reiser i januar til Russland for å organisere en ny dominikanerprovins som omfatter Russland og Ukraina; det er ikke nok bemanning til å opprette to separate provinser. Siden Kenrick hverken er russer eller ukrainer, kan han godtas i begge landene. Han behersker både russisk og polsk.

4

Derfor bør vi heller kalle det et konfesjonssammenbindende ekteskap. Og siden eukaristien, ifølge katolsk syn, regnes som noe man ikke kan renonsere på, og som konstituerende for kirkelig liv i streng betydning, kan man, ut fra grunnleggende katolsk syn på saken, ikke lenger forsvare å utelukke den som - alt etter ståsted - er 'den annen part'."

Reell mulighet: forsonet forskjell

Det er denne teologiske begrunnelse for nattverdfellesskap, tuftet på dyptgående sakramentalt fellesskap, som er blitt kalt "Münchenmodellen". Det hører med til historien at professor Neuner, som forøvrig er bosatt i München, allerede for tre år siden fremsatte de tankene han skisserte i foredraget under kirkedagene i München sist sommer ("Geeint im Leben, getrennt im Bekenntnis", Patmos Verlag 1990).

Også andre teologer har lenge brukt lignende argumenter og også forsøkt å gå videre (f.eks. Karl Rahner/ Heinrich Fries: *Einigung der Kirchen - reale Möglichkeit*, 1983). Men den kirkelige ledelse har ikke gått særlig inn på disse forslagene, til tross for at de virkelig åpner for muligheter som ikke lettvis setter katolsk selvforståelse til side.

Men Neuner har flere anmerkninger. For det første: Det sakramentalt-kirkelige synspunkt han anlegger for slikt eukaristifellesskap, "gjelder bare for konfesjonsforskjellige ekteskap der begge parter bevisst lever sin kristentro innen et kirkelige fellesskap. Det gjelder sikkert mindretallet av de konfesjonsforskjellige ekteskap. For det

Kristne av forskjellige konfesjoner som 'lever økumenikken', får tilknytningspunkter til andre kirkesamfunn enn sitt eget - en tilknytning som ikke bør bli uten betydning for den kristne enhet og for nattverdfellesskapet, sier den katolske teologen Peter Neuner.

Det er åtte dominikanerhus i den nye provinsen, og tilsammen femten prestesarbeider i de to landene. Dertil kommer fem noviser og tre studenter. Seks av husene er i Ukraina, og dominikanerne er blitt bedt om å utforme et katolsk teologisk fakultet ved universitetet i Kiev. De andre to husene er i henholdsvis Moskva og St.Petersburg. I Moskva er to av byens tidligere halve dusin katolske kirker gjenåp-

net. Den ene av de to, den franske kirke, som ligger ved siden av KGBs hovedkvarter, ble ikke stengt under sovjettiden. Det var heller ikke nødvendig, antyder p. Kenrick overfor *The Tablet*, "KGB kunne stå ved vinduet og overvåke".

Den nye provinsialen ser frem til sitt nye arbeid, men er klar over at det kan bli utfordrende å "leve på et sted som befinner seg på kanten av borgerkrig, og hvor

fasismen har begynt å røre på seg". Han håper å kunne engasjere seg sterkt i økumenisk arbeid med ukrainske katolikker, russisk-ortodokse og lokale russiske protestanter som stort sett er baptister eller pinsevenner. "Forholdet til de ortodokse er langt bedre enn folk tror," sier p. Kenrick, "og det er enorm interesse for kristendommen - folk stiller stadig spørsmål."

andre: En protestant som avviser realpresensen og offerttanken, kan selvsagt ikke delta i katolsk eukaristifering. På den annen side: Den ikke-katolske part trenger ikke godta hele den katolske lære, f.eks. embedsforståelsen, den sakramentale kirkeforståelse etc. Rahner/Fries påpeker med rette i sin bok at det er tilstrekkelig at den annen part ikke fordømmer eller anser den annens overbevisning som heretisk. Også når det gjelder eukaristifelleskap kan man leve i "forsonet forskjellighet".

Avslutningsvis noterer Neuner følgende: "Den tese jeg legger frem til diskusjon, forsøker å bane vei for at den katolske kirke, uten å bryte med sine dogmatiske grunnsetninger, kan se eukaristifelleskap for konfesjonsforskjellige ektepar og familier som noe legitimt, og derved overvinne den adskillelse ved Herrens bord som beklages på alle hold. Hittil har den katolske kirke ment at den ikke hadde fullmakt til slikt, men den har stadig oppfordret teologene til å fordype seg i problematikken. Det fremsatte forslag søker å vise en gangbar vei mot det mål både kirkeledelse og menigheter bekjenner seg til.

De evangeliske kirker på sin side trenger ikke å gå samme vei og uten forbehold godta de enkelte ledd i argumentasjonen - de har, ut fra en annen argumentasjon, åpnet for nattverdfelleskap. Det er absolutt mulig at forskjellige kirkesamfunn kan bruke ulike argumentasjonsmønstre, avhengig av det konfesjonelle ståsted, for å nå det felles mål. Bare om en av partene skulle finne den annens argumenter i strid med det kristne budskap, ville det være til skade for økumenikken. Men man trenger ikke overta hverandres argumenter, det er nok å anerkjenne at de er bærekraftige ut fra den annens konfesjon og overbevisning," mener Neuner.

"Det blir spennende å se hvordan katolske og evangeliske instanser - samt de ortodokse - vil reagere på München-modellen," noterer *Christ in der Gegenwart* avslutningsvis. "De nye økumeniske retningslinjer for den katolske kirke som kom i 1993, avviser riktignok enhver form for nattverdfelleskap med de evangeliske kirker, nå som før. Og den tyske økumenikk-biskop Scheele kom nylig med et klart nei i saken. Men man burde vel i det minste ta for seg Neuners argumenter?"

Sr. Theophila Engelhardt CSJ in memoriam

Sr.Theophila ble født den 24. mars 1914 i Gelsenkirchen-Hessler, Tyskland, og døde den 22.12.93 på St.Josephsøstrenes Hjem i Oslo.

Hun trådte inn hos St.Josephsøstrene i 1935 og avla de evige løfter i 1941. Etter noen måneder som postulant i Albachten, Tyskland, begynte hun sitt novisiat på Vor Frue Villa ved Oslo. Fra 1938-41 var hun elev ved Vor Frue Hospitals sykepleierskole. Etter noen år ved St.Josephs Hospital i Fredrikstad, fikk hun spesialutdanning ved røntgenavdelingen ved Vor Frue Hospital i Oslo og tjenstegjorde her til hun i 1956 flyttet til Porsgrunn hvor hun brukte sine mangfoldige evner ved St.Josephs Hospital. Da hospitalet ble solgt i 1976, flyttet hun tilbake til Vor Frue Hospital hvor hun bl.a. hadde ansvar for sakristantjenesten og pasientbiblioteket. Da Vor Frue ble solgt, flyttet hun først til St.Josephs Institutt, senere til Fredrikstad. Siden 1986 har hun bodd på St.Josephsøstrenes Hjem på Grefsen i Oslo hvor hun i mange år har hatt ansvar for sakristantjenesten samt forskjellige oppgaver i huset. Sr.Theophila har alltid brukt sine evner til tjeneste for andre. Gjennom alle årene i Norge holdt hun nær kontakt med sine familie i Tyskland - det betydde meget for henne.

Til tross for sykdom var hun oppegående inntil et slagtilfelle bandt henne til sykesengen to uker før hun døde. Hver gang vi mister en søster, føler vi at det tynnes ut i våre rekker. Men vi er dog overbevist om at vi ikke har mistet dem, men forblir forenet med dem i Gud.

Vi ber Gud om at det må være sr.Theophila forunt å få se Ham som hun har tjent i hele sitt liv.

Biskoper taler flyktningenes sak
Europas katolske biskoper oppfordrer regjeringene til ikke å gjøre Europa utilgjengelig for flyktninger. "Intet land kan gjemme seg bak sine grenser, selv ikke den europeiske union," heter det i en erklæring fra Den europeiske bispekonferanses møte i München i desember.

Kløften mellom de rike land i nord og de fattige i sør ligger bak den økende

migrasjonen i verden, i tillegg driver naturkatastrofer, borgerkriger og brudd på menneskerettighetene tusener på flukt. Reaksjonen i nord på denne utviklingen er engstelse og fremmedhat. Biskopene noterer at asylretten og menneskerettigheter i økende grad må vike for nasjonalpolitiske og økonomiske interesser.

De mener tilstrømming av flyktninger bør ses som en positiv sjanse. De europeis-

ke land bør satse på å bli flernasjonale og få utlendinger med i styre og stell på lokalplan og i menigheter. Lederen for de tyske kristen-demokrater, Heinrich Lummer, sier at tanken om å se immigranter som en kulturell berikelse er urealistisk. "Det er uansvarlig å snakke om et flernasjonalt samfunn på et tidspunkt da vårt land sliter med rekordhøy arbeidsløshet."

Paul Leer-Salvesens bok "Menneske og Straff" utkom på Universitetsforlaget i 1991. Boken er resultatet av forfatterens doktorarbeide i forbindelse med at han forsvarte den filosofiske doktorgrad ved Det juridiske fakultet i Oslo den 15. juni 1991. Boken er allerede oversatt til svensk og dansk.

Forfatteren er teolog og har arbeidet blant annet som fengselsprest, journalist og drevet forskning innen kriminologi. Spørsmålet om menneskets skyld ligner et veikryss hvor jurister, filosofer, teologer og psykologer møtes. Boken har et tverrfaglig siktemål. Profesjonene har vidt forskjellige svar å gi til det almenmenneskelige spørsmål om skyld. Boken burde interessere langt utenfor fagfolkene rekker idet spørsmålene som forfatteren reiser, burde engasjere ethvert erkjennende menneske.

Bokens tema er forholdet mellom skyld og straff. Forfatteren har ført samtale med 13 drapstrømte fanger om deres tanker om skyld og soning etter forbrytelsen og domfellelsen. Dommernes straffe- og menneskesyn blir analysert i en gjennomgang av norske høyesterettsdommer for drap i 1980-årene. Forfatteren bruker teologisk, filosofisk og juridisk litteratur som bakgrunn for en diskusjon om straffens begrunnelse i vår tid. Han stiller blant annet spørsmålet om vi straffer mennesker fordi de er skyldige eller fordi de er farlige.

Boken er inndelt i fem kapitler. I første kapittel samtaler forfatteren med de 13 drapstrømte om skyld og soning. I annet kapittel reflekterer han over straffens begrunnelse ved

dommerbordet. I tredje kapittel tar han for seg noen linjer i den idémessige bakgrunn for straffeteorien. I kapittel fire drøftes strafferetten som tema i teologien, mens i siste kapittel behandles skyld som straffens forutsetning - hvor han sammenligner skyld i rettslig forstand med "skylden i livet".

Eksistensielt utgangspunkt

Gjennom samtalen med de drapstrømte fremkommer mange resonnementer av rettsfilosofisk karakter nærmest som et resultat av deres eksistensielle utgangspunkt. Eksempler på slike utsagn: "... Straffen er rettferdig fordi jeg har gjort noe jævli" eller "...jeg fortjener å ha det vondt fordi Jeg har gjort noe vondt". Leer-Salvesen påpeker at det er en dyp menneskelig erfaring at en må se en mening i sin skjebne for å holde ut straffen. Å utholde en pine totalt blottet for mening, er umenneskelig. Gjennomgående oppfatter de straffedømte straffen som en "rettferdig gjengjeldelse" selv om fengselsoppholdet blir opplevd som innholds- og meningsløst.

Forfatteren hevder at preventjonsteorier synes lite holdbare for dem som skal bære straffen, og som leter etter en mening i den.

I dommernes tenkning om straff mener forfatteren å påvise at tanken

om straff som gjengjeldelse står sentralt - mer sentralt enn preventjon. Straffen som "rettferdig" henger nøye sammen med den gamle tanke om at den onde gjerning fortjener å bli gjengjeldt med en ond straff. Så langt synes det å være samstemmighet mellom dommer og gjerningsmann. Imidlertid blir sikringsdommer et verre eksistensielt problem for den dømte. Straffesaken handler om hva en har gjort, mens avgjørelsen om sikring forteller om hvem en er. Den straffedømte får en ekstra belastning idet han uvegerlig må stille spørsmålet: "Er jeg det jeg gjorde?" Rettspsykiaterne får flengende kritikk av samtlige 13 drapstrømte. De oppfattes å dømme i en annen sak.

Soning eller forsoning?

Leer-Salvesen påviser at straffen kommer utenfra, mens soningen kommer innenfra som den enkeltes svar på straffen, som en smerte. Soning bringer oss til den kristne tanke om Kristus som det eneste sonoffer - den stedfortredende soning. Her viser forfatteren til teologen Karl Barths budskap om at enhver tale om soning i strafferettspleien bør avskaffes. Staten hverken skal eller kan kreve soning av sine borgere. For det eneste sted i historien der det virkelig er tale om soning, er i Kristi lidelse og død. Leer-Salvesen stiller her et meget relevant spørsmål, nemlig om de tankene vi har om soning, henger sammen med det positive begrepet "forsoning".

Igen henter forfatteren inspirasjon fra en teolog, nemlig Benedikt av Nursia, bedre kjent som St.

Kolonialisme anno 1993

"Økt innflytting av kinesere til Tibet er både et resultat av og et middel i den omlegging av økonomien som nå skjer i Kina," skriver Jan Borring i "Verdens tak", organ for den Norske Tibetkomité. "I hovedstaden Lhasa er denne kinesifiseringen lett synlig. De tradisjonelle tibetanske delene av Lhasa er i ferd med å bli 'modernisert' bort, og kinesere dominerer handelsvirksomheten i sterkere grad. Dette er kolonialismen anno 1993."

Godt nyttår til nonnene i Tromsø

"Møtet med karmelittnonnene i Tromsø ble en av arbeidsårets urovekkende opplevelser," sier journalist Drude Beer. "Urovekkende fordi det fortalte om en utålmodig higen etter noe viktig, under en overflate av blikkstilte ro. Og minnet oss om at det travle produktivitetsjaget som holder oss i gang, muligens slenger oss i full fart rundt i helt feil bane.

Med blitz, blokk og blyant kom journalist og fotograf trakkende inn i klosteret.

Og vi spurte, noterte og fotograferte. Mens vi opplevet noe vi ikke helt klarer å glemme. Her var mennesker som brukte all sin tid på bønn, meditasjon, stillhet. Og de gjør det for å styrke det gode i verden. Så enkelt, og så aldeles på jordet. De ser ingen resultater av det de gjør. De får liten takk og ingen lønsslipp. Og hvem vet om det overhodet nytter? Men uansett hva vi måtte tro eller tvile, i en verden så full av nød og elendighet, fortsetter nonnene sitt virke. Godt nytt år til nonnene i Tromsø!"

Benedikt. I St. Benedikts regel finnes nemlig også en liten strafferett og en begrunnelse for denne, videre en forskrift om hvordan straffefullbyrdelsen skulle finne sted. Straffen skulle gis den ulydige munk, "såfremt han forstår meningen med denne straffen." Abbeden minnes om å vise brødrene stor omsorg i straffen, "for det er ikke de friske som trenger lege, men de syke" (Mat. 8.12.). Hensikten med straffen er forsoning med fellesskapet. Leer-Salvesen skriver: "...straffens bestemmelser er i Benedikts regel såre praktisk og jordnært beskrevet. Gud nevnes aldri som den der krever gjengjeldelse og soning. Gud nevnes bare i forbindelse med menneskesynet, for å minne om den grunnleggende likhet også mellom dommer og forbryter"

Straffen som omsorg

Forfatteren lar seg igjen inspirere av Karl Barth i forbindelse med drøftelse av straffens formål og stillingtagen til dødsstraff. Barth formaner de kristne til å si klart og tydelig fra overfor staten at Evangeliet setter grenser for straffetenkningen. "Straffen skal være 'Führsorge' (omsorg) for samfunn så vel som for gjerningsmann." Her ser vi klart en tråd tilbake til Benedikts regel.

Forfatteren begår nødvendigvis en inngående analyse av Immanuel Kants rettsfilosofi. Kant har hatt og har fortsatt en sentral betydning for det rådende syn blant jurister og andre som arbeider i berøring med begreper som straff og skyld. Men kanskje er han ikke alltid blitt riktig

tolket eller er blitt tatt til inntekt for syn han neppe representerer.

Kirkens ansvar og plikt

Leer-Salvesen nevner også Kirkens ansvar og plikt blant annet til å kritisere jussen med hensyn til rehabilitering av de straffedømte. Fengselet blir så altfor lett et skjebnens sted, i stedet for å forberede mennesket på veien tilbake - til forsoningen.

Det juridiske skyldbegrepet (kausalt og legalistisk i sitt vesen) er ikke holdbart. Etter Leer-Salvesens mening burde man i stedet bygge skyldbegrepet på en ansvarslære dvs. en antropologi hvor mennesket er ansvarlig på grunn av sin frie vilje til å velge mellom forskjellige handlingsalternativer.

En hovedtese for forfatteren blir blant annet at en antropologisk begrunnelse for straffen, der hensynet til hovedpersonene, gjerningsmann og offer, står i sentrum, gir desto mer mening til å opprettholde begrepet skyld.

Et par små ting vil jeg til slutt bemerke. Spørsmålet om den objektive rettferdighet hadde fortjent en bredere behandling. For en katolsk leser ville det dessuten vært interessant med en mer inngående analyse og vektlegging av begreper som soning og offer. Her mangler blant annet en katolsk dimensjon om botens sakrament. Men det ville vel være for meget å kreve. Dessuten er det et spørsmål om plass mellom to permer.

Boken er kanskje ikke alltid lite lett tilgjengelig - preget som den er av å være tuftet på et doktorarbeide. Men man bør ikke skremmes av

formen - innholdet er verd sin lesning.

Viktig bidrag til nødvendig debatt

Denne boken er etter mitt syn et meget viktig bidrag til den debatt som til enhver tid foregår i samfunnet om skyld og straff. Forfatteren har gitt ikke bare et glimrende bidrag til den strafferettslige og kriminologiske faglitteratur. Han har også vist oss viktigheten av at ikke bare juristen og kriminologen beskjeftiger seg med disse spørsmålene, men at de angår oss alle, leg som lærd - ikke minst som kristne. Boken er en møteplass for vide kunnskaper og horisonter, og er et ekte engasjement i menneskehetens tjeneste.

Karmelittisk spiritualitet på Lia Gård

"Lia Gård ved Storsjøen i Rendalen har en mangehundreårig historie. Og stedet har fått stillheten og freden som gave. Her samles mennesker fra ulike trossamfunn til arrangementer og retretter. Midt i mars vil Gunnar Wicklund-Hansen, permanent diakon i St.Pauls katolske menighet i Bergen, gi en innføring i karmelittisk spiritualitet," heter det i et brev fra Lia Gård.

"Karmelittenes spiritualitet, deres fromhetsliv, preges av enkelhet og ren strenghet. Under denne overflaten skjuler det seg et rikt liv av kjærlighet mot Gud og mennesker. Vi ønsker disse dagene å stanse opp og spørre om disse impulsene av åndelig innsyn og kristen dybde kan gi oss vanlige mennesker et rikere kristenliv."

(For nærmere opplysninger, se annonse på s. 22)

Nederlands biskoper: eutanasi må være straffbart!

I en kommentar fra de katolske biskoper til den nye nederlandske loven som fritar leger for straff i forbindelse med eutanasi, forutsatt at visse retningslinjer er fulgt, heter det at lovgiverne står overfor en "uoverstigelig oppgave" siden den offentlige opinion er for eutanasi. Likevel bør regjeringen sørge for "en adekvat og effektiv straffemåte" for eutanasi, mener biskopene. Som beklager at landets kristne

"ikke tok et fast felles standpunkt i saken". Justisminister Hirsch Ballin, selv katolikk, sier loven "ikke er i konflikt med katolsk lære" siden den "ikke legaliserer eutanasi". Eutanasi er fremdeles en forbrytelse, og skal en lege gå fri for straff, må følgende betingelser oppfylles: Pasienten må være terminalt syk, ha utholdelige smerter og uttrykkelig ønske å dø; en annen doktor må konsulteres, og detaljerte opplysninger innleveres til rettsinstansen.

THE TABLET

Kristne arresteres i Saudi-Arabia
I Saudi-Arabia er åtte filippinske kristne nylig blitt arrestert. Arrestasjonen av disse gjestearbeiderne bekrefter på ny den opptrapping av forfølgelsen av ikke-muslimer man har registrert i Saudi-Arabia siden slutten på Golfkrigen. Bare sunni-muslimer får utøve sin religion i landet, all annen religiøs aktivitet er forbudt. Man vet om 329 arrestasjoner av kristne siden 1991. CHRIST IN DER GEGENWART

Italiabrev (3): Italiensk lynne

Bare den hovmodige vil påstå å kjenne et folks lynne etter få måneders opphold i fremmed land. Som nyankommen kirkerettsstudent i Roma vil jeg derfor vokte meg for å fremsette bastante påstander om italiensk lynne. Men det er den nyankomnes privilegium å få oppleve nye menneskegrupper med friskt blikk og gjøre seg umiddelbare refleksjoner. Derfor likevel overskriften.

Først en hendelse fra Firenze, selv om det er gått en tid siden jeg forlot byen etter endt språkkurs. I drabantbyen hvor jeg bodde, hadde det lokale Røde Kors fått seg en ny ambulanse, og da jeg kom til høy-messen en søndag, viste det seg at bilen skulle velsignes. Utenfor kirken stod den oppstilt, omsurret med bånd i rødt, hvitt og grønt og omgitt av en hel bilpark med lignende kjøretøyer. Innenfor var det fullt av mennesker, og fremst i kirken bar de fleste hvite frakker eller andre uniformer.

Messen ble feiret på vanlig engasjerende måte, og i tillegg sprang ambulanspersonell ut og inn etter som mobiltelefonene gjorde sitt innhugg i det hellige. Etter messen toget vi ut av kirken, og mens et musikkorps av karabinierer marsjerte opp og noen politihester også ankom, ble alt klart til høytideligheten.

Soknepresten leste sine fromme bønner, og så var øyeblikket inne: Korpset satte i gang å spille, antakelig uten dirigent, for han inntok en stram giv-akt-stilling. Og mens folket jublet til ære for den nye bilen, og samtlige sirener satte i gang å hyle, klippet presten over

snorene og bestenket kjøretøyet innvendig og utvendig med vievann.

Mitt poeng? Den kraft og det engasjement som legges i så mangt her nede, ikke minst hva angår de sansbare sider. Dessverre kan det samme engasjement på plagsom måte virke gjennom byråkratiet.

Da jeg kom til Roma, spurte jeg i en bank om muligheten for å opprette en lokal konto. Til det ble det meget vennlig svart at selvsagt var det mulig. Jeg måtte bare ha to ting: pass og *codice fiscale*, visstnok et slags skattekort. Det kunne ordnes i løpet av en time på et offentlig kontor i nærheten, bare jeg hadde oppholdstillatelse, og den måtte ordnes på *Questuraen* - politistasjonen. Dit gikk jeg neste dag - kl. 10 om formiddagen. Men det var latterlig sent, i hvert fall lo politimannen over at noen trodde det var mulig å komme på det tidspunkt. Kl. 7 måtte man være der!

Vel, neste morgen var jeg der kl. 7, og den samme politimannen demonstrerte hva som var hans kjæreste fag: dytting av køer og kjefting på dem som står i kø. Og køer var det, en for asylsøkere og en for oss andre. Å få plass gikk greit, inntil jeg oppdaget at det intet hjalp. For i tillegg måtte man stå oppført på en papirlapp som sirkulerte blant de oppstilte, og bare de 55 første ville bli ekspedert. (Siden kom jeg til at tallet måtte henge sammen med at det innenfor fantes 5 saksbehandlere, vel med behandlingsskapasitet på 11 pr. dag.) Hva var det så å gjøre? Ikke annet enn å stille meget tidlig i kø - kl. 4. Noen tyskere advarte meg mot i det hele

å la meg registrere. For italienerne er meget vennlige, men fikk først byråkratene tak i deg, slapp de deg aldri! Jeg begynte å se for meg at jeg hver 3. måned skulle stille i kø kl. 4 om morgenen for å fornye oppholdstillatelsen.

Men etter en ukes tid forsøkte jeg på nytt - kl. 4 om morgenen - og da gikk det greit, bortsett fra at jeg manglet et papir fra Vatikanet. Alt-så nok en runde! Men da jeg etter et par dager hadde skaffet Vatikanpapiret, flammet imidlertid entusiasmen opp på innsiden av luken - etter at damen en halv time hadde latt som hun ikke så alle oss som presset på utenfra. For jeg med Vatikanpapiret skulle til en helt annen politistasjon! Mine øvrige papirer befant seg imidlertid innenfor, og jeg hadde etterhvert lært noe av protestens kunst, og den gav øyeblikkelig seier! I løpet av et par timer var alt ordnet.

Når noe skjer, skjer det ofte så voldsomt. Selv forholdsvis enkle ting i menighetene blir kunngjort med så store og flotte trykte plaka-

Permanent diakon i St:
Svithun menighet

De siste 25 år har den katolske kirke i mange land begynt å vie menn til permanent diakontjeneste. I USA er det i dag over 9000 slike diakoner, noterer p. Rory Mulligan i St. Svithun menighetsblad. Og forteller litt om hvem diakonene er, og hva de gjør: De fleste er gifte menn med vidt forskjellige yrker; de har tatt et treårig kveldskurs i teologi og pastoralt arbeid, de

har fått veiledning og trening i bl.a. å lede ordets gudstjeneste og preke. Og de er blitt ordinert til tjeneste i kirken av biskopen.

Prestemangelen i den katolske kirke har "nådd kriseproporsjoner over hele verden", skriver p. Mulligan, "de mange tusener gifte diakoner er blitt en av kirkenes viktigste ressurser". Her i Norge har en diakon, Gunnar Wicklund-Hansen, gjort tjeneste i St.Pauls menighet i Bergen i flere år. Nå har en amerikansk diakon, Joseph

Kelly, ingeniør av yrke, flyttet til Stavanger. Med tillatelse fra sin biskop i Texas og biskop Schwenzer i Oslo, virker han blant engelsktalende katolikker i byen. Han har ansvar for voksen-katekese og skal stå for 'gudstjenester uten prest' - når det mangler prest til å feire messe.

"Vi ønsker Joe og hans kone Peggy velkommen i St.Svithun. Må de ha det trivelig mens de bor her, og må Gud velsigne Joes tjeneste blant oss," skriver p. Mulligan

ter at en nyankommen kan tro det er store ting på gang. Men det gjør også at det finnes en helt annen ivrig fremtidsoptimisme - på vegne av Evangeliet og Kirken - enn jeg kjenner fra Tyskland der Kirken er preget av depressiv kritikk og fremtidspessimisme. Slik blir det med teologenes evindelige og tyngende foredrag og påstander om - eller i det minste debatter om - hvorvidt Kirken er menneskefiendtlig og kjærlighetsløs. Det meste av den tyske kritikken - sunn som usunn - mangler her. I stedet proklamerer man med store bokstaver sitt budskap og feirer gudstjeneste. En av mine tyske kolleger mente det ofte ble mer kaotisk enn i Tyskland når italienerne feiret noe, men feiret ble det i alle fall!

Spør man hvordan det er med mafiaen, vrenger den samme iveren seg i fortvilet håpløshet og oppgitt-het: Ingen klarer å gjøre noe med denne forferdelsen som truer overalt!!! -??? - Men kanskje klarer de det likevel? For ikke lenge siden viste Dagsrevyen daglig action-innslag fra politifolk i helikopter som enten arresterte mafiosi eller korrupte politikere. Eller hjelpeaksjonene i Somalia fra forskjellige lands militære, også italienere. Pliktskyldig viste fjernsynet noen bilder av sultende barn. Men den virkelige entusiasme slo til når man viste tøffe, tungt bevæpnede italienske soldater i Afrika, og til slutt et helbilde av det italienske flagg vaiende over somalisk jord!

Om jeg opplever lynnet med blandede følelser, så imponerer det i hvert fall en nordbo!

Torbjørn Olsen

Pavens nyttårsbudskap: Familien som fredsstifter

Familien som institusjon har til oppgave å sikre kontinuitet og fremtid i samfunnet, og nettopp derfor er det dens kall å virke som aktiv fredsstifter, sa pave Johannes Paul i sitt sitt budskap til Verdensfredsdagen, første nyttårsdag (i våre hjemlige bispedømmer ble Verdensfredsdagen markert den 16. januar). Pavens budskap knyttet an til det internasjonale Familieår som FN har lagt opp til.

I et klima der det gufs kaldt av likegyldighet, og der hat flammer opp rundt omkring og forurenser, er det ikke lett å bevare håpet om at det skal lykkes å skape fred, sa paven. Men "vi må ikke miste motet. Vi vet at fred tross alt er mulig fordi den er en del av Guds opprinnelige plan". Og familien, som er tuftet på kjærlighet og er åpen for livets gave, "bærer i seg samfunnets fremtid", sa paven. Og minnet om at familien må 'leve' de verdier og den rause kjærlighet den skal formidle, en kjærlighet som gjør "andres ve og vel til sin sak"; en kjærlighet som ikke er en flyktig følelse, men "en intens og varig moralsk kraft som søker andres beste, også når det koster selvoppofrelse". Familier som, menneskelig ufullkommenhet til tross, strekker seg mot dette mål, er de fremste fredsstiftere.

Men paven stikker ikke under stol at det ofte er langt mellom det høye kall og det virkelige liv. Til de mange ting som tærer og truer hører arbeidsløshetsstrusselen, "hedonisme og forbruksmentalitet", krangel og ufred mellom ektefeller, forsømmelse og mishandling av barn. Blodige samfunnskonflikter dreper og tvinger mennesker på flukt. Krig og vold bryter ikke bare ned familielivet, de har en ondartet innflytelse på folks sinn. Det store antall gatebarn i verden og økende prostitusjon blant mindreårige er "skandaløse tilstander" som ikke må tåles, sa pave. Og understreket at "et samfunn som avviser eller marginaliserer barn eller ikke gir dem annet enn håpløshet, kan aldri bli et fredens sted".

Familien har krav på støtte fra staten, sa paven, som advarte mot papirløse og midlertidige forbindelser. Han understreket foreldres grunnleggende og ufravikelig rett til, "ut fra moralsk og religiøs overbevisning og ut fra rett formet samvittighet", fritt å bestemme om antall barn og oppdra dem i tråd med egen overbevisning. Det er statens oppgave å skape forhold som gjør at familier får sine primære behov dekket, men å fjerne strukturbetinget fattigdom er en oppgave for hele samfunnet, ikke bare staten, understreket paven. Som også understreket at "kirken er hjem og familie for alle; dens dører står vidåpne for alle som er ensomme eller forlatt, de er i særlig grad Guds barn". (Kilde: The Tablet)

Krisma eller cola?

Konfirmasjon og konformantkatekese var emnet for en november-weekend på Mariaholm for folk i ungdomskatekesen - og for ferskeste nr. av bladet *Kateketnytt* (3/93) som utgis av *Kateketisk Senter* i Oslo.

Under overskriften "Krisma eller cola" - lånt fra åpningsforedraget til p. Heinz-Josef Catrein og p. Rory Mulligan - noterer bladet på lederplass at nettopp den tittelen "anslår noe av det som kom til å stå sentralt på denne weekenden, nemlig

avstanden det dessverre ofte er mellom 14-15 åringers virkelighet på den ene siden og de voksne kateketenes virkelighet på den annen. Det er et sørgelig faktum at kirken ikke klarer å ta godt vare på de unge, for de fleste betyr konfirmasjonen et farvel til kirken, i hvert fall for mange år fremover".

Kommunikasjon stod sentralt under weekenden, og de to innlederne understreket at "vi må komme bort fra teologens veltalenhet og finne frem til ungdommens språk".

928,5 millioner katolikker i verden
Kirkelige statistikker viser følgende tall for den katolske kirke (tallene i parentes viser hvor mange prosent av befolkningen):
Europa 285.294.000 (39,96%), Sør-Amerika 268.154.000 (88,98), Mellom-Amerika og De karibiske øyer 129.080.000 (86,64), Nord-Amerika 67.029.000 (24,23), Asia 83.070.000 (2,79), Midt-Østen 2.942.000 (1,17), Oseania 1.031.000 (26,57), Afrika 88.899.000 (13,93).

CHRIST IN DER GEGENWART

10

På gjesteplass: En jubileumshilsen - post festum

Feiringen av 150-årsminnet for Den katolske kirkes tilbakekomst til Norge er nå over. Og det har vært en på alle måter fin jubileumsmarkering med en rekke riktige og viktige innslag – også for oss som har deltatt litt på sidelinjen. Selv kunne jeg nok ha ønsket at det hadde blitt lagt noe større vekt på den økumeniske dimensjon. Men man kan som kjent ikke rekke over alt i løpet av hektiske jubileumsdager.

Det som kanskje har gjort aller sterkest inntrykk på undertegnede i tilknytning til jubiléet, er den holdning man har møtt den endeløse rekke av merkverdigheter som katolske kristne har vært utsatt for i vår hjemlige sammenheng. I stedet for konfrontasjon – eller en selvmedlidenhet som i og for seg ville ha vært høyst forståelig, har man her valgt å satse på vennlig overbærenhet og lavmælt høflighet. Jeg er ikke sikker på om protestantismens ivrigste våpendragere har gjort seg fortjent til en slik behandling – blant dem kan man knapt si at overbærenhet og høflighet er de mest utbredte dyder. Men dette har utvilsomt bidratt til at 150-årsjubiléet har ført til ytterligere nedtoning av fortidens motsetninger.

Nå er det imidlertid den norske virkelighet anno 1994 og de utfordringer den stiller oss overfor som troende og kirker, som står for døren. Og i den forbindelse drister jeg meg – som lutheraner, men også som økumen – til å komme med noen ønsker angående det framtidige katolske nærvær i Norge.

Jeg ønsker meg for det første en mer aktiv og synlig deltakelse i norsk kristenliv fra Den katolske kirkes side. Dette betyr ikke at den tidligere omtalte lavmælte høflighet bør skiftes ut med den bombastiske høyrøstethet som har preget visse deler av frikirkemiljøet her til lands. Men det innebærer at man på katolsk hold bør ta mer direkte ansvar for utviklingen i vårt lands totale kirkelige liv – ved å gi økumenisk motiverte råd og anbefalinger, presentere positive kirkelige korrekter og framholde kirkens historiske forankring i et hav av aktivistisk historieløshet. Dette kan nok føre til visse spenninger. Men det hører så absolutt med til et konstruktivt økumenisk partnerskap

*Gud,
Fader, Son och helig Ande,
fördjupa vår tro,
stärk vårt hopp
och bevara oss i kärleken,
så att din vilja sker,
enheten blir återställd,
skapelsen helas,
och alla män och kvinnor
kan leva
i värdighet och frihet.
Genom Jesus Kristus
vår Herre
Amen*

Fra "Ekumenisk deklarasjon" i forbindelse med Svenska Kyrkans jubileumsfest i Uppsala den 22. august 1993

hvor vi tar ansvar for hverandre.

Dernest ønsker jeg meg mer samarbeid når det gjelder eksterne markeringer i forhold til dagens norske samfunnsutvikling – med dens tilløp til kulturell tomhet, verdimessig bevisstløshet og etisk banalisering. Etter mitt syn vil en kombinasjon av Den norske kirkes – i alle fall relative – politiske gjennomslagskraft, katolisismens kulturelle tyngde og internasjonale karakter, samt den tradisjonelle frikirkelighetens framheving av dyder som «gudsfrykt med nøysomhet» representere en både effektiv og uhyre verdifull allianse på dette feltet.

Mitt tredje ønske bør vel rettes til norsk kirkeliv som helhet, men gjelder i høyeste grad også Den katolske kirke. Dette ønsket går simpelthen på at vi aldri lar egne suksesser og vår ulykksalige tilbøyelighet til selvtiltrekkelighet få føre til at vi glemmer eller fortrenger smerten ved kirkens splittelse. Uten en slik smerte, ingen sann økumenikk – og dermed heller ingen kirke som tar Guds enhetskall på alvor.

Den mest presserende oppgave på dette området akkurat nå er at vi søker etter former for konkret fellesskap som kan synliggjøre den tilnærmingen som faktisk har funnet sted mellom oss. For det er når vi blir «knyttet sammen i kjærlighet» at vi vil kunne «nå fram til hele rikdommen av overbevisning og innsikt» og «fatte Guds hemmelighet, som er Kristus (Kol. 2:2).

Ola Tjørhom

Fortapelse eller frelse

Er den evige fortapelse - helvete, altså - stadig like evig når prester i dag avlegger troskapløfte? Det er Dagens næringsliv som stiller spørsmålet til Oslos lutherske biskop Andreas Aarflot, som gir følgende svar:

- De lover å forkynne Guds ord slik det er gitt i Den hellige skrift. Og ja, kirkens offisielle lære er fortsatt slik: Ved Jesu tilbakekomst skal det holdes dom, som har bare to utganger: fortapelse eller frelse.

Redd vi verdsliggjør kirken

"Har kirken og teatret noe felles?" Nylig stilte Atenposten dette spørsmålet til skuespiller Lise Fjeldstad. Som svarte: "Ja, både kirken og teatret skal vekke noe i menneskene. Trekke dem ut av hverdagen og sette i gang en prosess. Folk kommer begge steder med forventning om å oppleve noe. Presten har en tekst som er unik. Men jeg er redd vi hverdagsliggjør kirken. Den bør ikke være et sted hvor man jodler og spiller ping-pong."

Til å bli religiøs av!

"Jo flere spørsmål du stiller til deg selv, jo mer gåtefull blir tilværelsen," sier Anders Rogg, etterhvert vel kjent både som skuespiller og musiker. "Jeg synes det er viktig å høye seg for mysteriene. Bare tanken på at alle ålene i hele verden svømmer til Saragossahavet for å gyte, og at alle unge deres svømmer alene tilbake til akkurat den samme bukta som foreldrene kom fra, er til å bli religiøs av!" VÅRT LAND

"Draumkvedet" på Det Norske Teatret: **Drøm og visjon i søt juletid** 15

Draumkvedet, dette særegne visjonsdiktet om Olav Åstesons vandring gjennom "Auromheimen" - den andre heimen - inntar en særegen stilling i norsk litteratur. Nå har det fått sin første dramatisering - en stor-satsing av Det Norske Teatret.

St.Olav har tittet litt i teksten og tatt en prat med dramaturg Olav E. Bøe i god tid før premieren.

Det er ikke godt å vite om Olav Åsteson var ekstra sliten etter forberedelsene til jul, men da han la seg ned for å ta seg en lur på julaften, falt han i dyp søvn og våknet ikke før 13. dag jul, etter å ha drømt seg gjennom både himmel og helvete. Som seg hør og bør for en god katolikk, begir han seg til kirken, der han helt tar luven og oppmerksomheten fra presten når han forteller om sine drømmer og visjoner under "sterkan svevnen".

Dette danner rammen omkring visjonsdiktet Draumkvedet, som med sine sterke skildringer av et menneskes vandring gjennom "Auromheimen" - den andre heimen - inntar en særegen plass i norsk litteratur. Diktet viser klare likheter med europeisk visjonsdiktning og balladediktning, men er ellers uten sidestykke i norsk sammenheng. Det strides om når diktet ble til, de tidligste opplysninger om diktet går tilbake til 1700-tallet. Tidligere hevdet forskere at det har røtter i middelalderen, nå mener mange at diktet stammer fra reformasjonstiden.

Alle sceniske virkemidler tas i bruk

Draumkvedet er tidligere blitt framført som musikkspill og folkevise, og har vært motiv for kunstnere som Gerhard Munthe og Anne Lise Knoff, men får sin første dramatisering når Det Norske Teatret nå iscenesetter sin hittil største oppsetning. Bentein Baardson og Bodil Kvamme, duoen bak NRK-Dramas Peer Gynt-dramatisering, står for dramatiseringen av Draumkvedet, Arne Nordheim har komponert musikken.

Rollen som Olav Åsteson tolkes av Ståle Bjørnhaug, med seg på scenen har han, foruten et knippe skuespillere og solister, 30 korsangere og 50 dansere! Innslag av sang, musikk og drama blandes, og alle sceniske virkemidler tas i bruk i denne stor-satsingen. Forestillingen blir imidlertid likevel ingen utholdenhetsprøve à la Brødrene Karamasov-forestillingen på Oslo Nye, men endatil litt kortere enn en vanlig helkvelds.

- Arbeidet med dramatiseringen begynte for om lag ett år siden, forteller dramaturg Ola E.

Bø, som sammen med Halldis Moren Vesaas har bearbeidet teksten. - Vi er nå framme ved tekstutkast nummer sju, men gjør forandringer og justeringer hele veien under prøvene. Det har dessuten vært nødvendig å bearbeide teksten med tanke på å tilpasse den Arne Nordheims musikk.

Draumkvedet foreligger i forskjellige versjoner, men det er særlig Moltke Moes restitusjon fra 1890-åra som ligger til grunn for dramatiseringen. I utformingen av Olav Åstesons visjoner, hans møte med engler, djeveler og syndere, har også annen europeisk visjonsdiktning fra middelalderen vært nyttig stoff. Arne Nordheim har latt seg inspirere av gamle, norske folketoner.

"Opp med sky og ned-att havet svarte"

Forestillingen åpner med at Olav våkner fra "sterkan svevnen" og går i kirken. Presten messer på latin, og det oppstår en konflikt når Olav vinner tilhørernes oppmerksomhet med selsomme beretninger fra sine drømmer. Spenningen mellom det katolske og kirkelige på den ene side og folketro og overtro som kommer fram i konflikten, er gjennomgående i Draumkvedet og gjør det således unikt i norsk diktning.

Olav tar kirkegjengerne - og teaterpublikum - med på en reise gjennom "auromheimen",

Gregoriansk på Færøyene

Allerede ved inngangen til advent hadde 75 personer meldt seg på til gregoriansk sangkurs i Nordens Hus i Tórshavn på Færøyene, et kurs som først begynte 6. januar, dagen for Herrens åpenbaring, forteller Dordi G. Skuggevik - medlem av den katolske menigheten på Nord-Møre (med kirke i Ålesund) til St.Olav. Sammen med Jean Pascal Ollivry fra Paris og Jaan-Eik Tolve fra Tallin er hun lærer på kurset.

Hvorfor er ikke barnearbeid viktig for menn?

"I 20 år har jeg reist omkring i Norge og holdt kurs for barnearbeidere og sett 'en stor skare av kvinner som bærer gledesbud'. Til tider har det fortonet seg som rene kvinnekonferansen. For kvinner tar sitt åndelige lederansvar på alvor! Men hvorfor er ikke kristent barnearbeid viktig for menn?" undrer Jostein Janøy fra

hvor forskjellige tablåer og bilder trer fram under dans og musikk. Vi følger ham "opp med sky og ned-att havet svarte", over den tomte og forgylte Gjallarbrui - døds- og domsbrua hvor "bikkja bit, og ormen sting" - og i møte med jomfru Maria, "ho sæle gudmor mi", og Grutte Gråskjeggje.

Olav får se både vakkert og stygt, godt og ondt, himmel og helvete på sin ferd gjennom drøm og visjon. Diktets virkemidler er sterke. Olav møter syndere skyldige i f.eks. barnemord og incest, noe som nok var ment å inngi folk med frykt og virke avskrekkende. - I dramatiseringen vil vi imidlertid ikke få se mordere slepende på blodige barnelik, sier Ola E. Bø.

Olav møter også erke-engelen Mikael, "sankte såle-Mikkjel", som holder dom over sjelene og veier dem på vekt. Såle-Mikkjel kan nok være en skremmende figur, han har mye makt, og sjelene skjelver "som ospelauv fyr vinde", men han er mild i sin dom og sender dem til slutt alle til "Jesum Krist". Olav selv vender tilbake til livet etter det man tidsriktig kanskje kan kalle en "nær døden"-opplevelse.

Endelig dom?

Domspørsmålet i Draumkvedet har vært mye diskutert og blir behandlet forskjellig i ulike versjoner - er såle-Mikkjels dom endelig? Verken i Moltke Moes

Under kurset ble det åpnet en utstilling av tekstilseil som senere skal henge i Magnus-katedralen i Kirkwall. Kurset ble avsluttet med konsert i Nordens Hus og vesper i Olavskyrkja i Kirkjubø med kulturminister i den færøyske regjering, Bergur Jacobsen som liturg - kulturministeren er også prest.

Draumkvedet - tresnitt av Olav Willums

restitusjon av Draumkvedet eller i det Norske Teatrets oppsetning tas det noen endelig stilling til dette. Selv om Draumkvedet er

klart katolsk, er innslaget av folketro og gjenlevninger av norrøne forestillinger så sterkt at streng dogmatikk neppe er på

Norsk søndagsskoleunion i bladet *Korsets Seier*.

"Jeg har vanskelig for å forstå og godta at kristne menn i allmennhet sier nei til å ta viktige fostringsoppgaver blant den oppvoksende slekt. Hva kan være viktigere enn å være åndelig veileder og forbilde for mennesker i den viktigste perioden i livet?"

Fransiskanere mot hat og nød

Fransiskanere fra Kroatia, Serbia og Bosnia-Hercegovina har hatt møte i Split og oppfordrer til å få slutt på borgerkrigen i det tidligere Jugoslavia. En liste over de hardeste rammede områder er satt opp, slik at man lettere kan sette inn hjelpen der den trengs mest. Fransiskanerne ønsker først og fremst å bidra til å motvirke hatet gjennom prekenvirksomhet og sjelesorg.

CHRIST IN DER GEGENWART

17

sin plass. Men det er lov å tenke at kanskje smaker Draumkvedet både av den strenge kirkelærer Augustin, inspirator for adskillig angst for helvetes ild også ut over middelalder og reformasjon, og av teologen Origenes, som mener helvetes ild er de samvittighetskvaler sjelen lider når den innser sin skyld, og som, på bakgrunn av Guds store misgunn, ikke utelukker muligheten for en universell forsoning ved tidenes ende.

I forbindelse med, eller i tillegg til, oppsetningen Draumkvedet, er det i foajéen på det Norske Teatret utstilt arbeider av tre kunstnere: Anne Lise Knoffs raderinger over Draumkvedet (fra Dreyers utgave i 1971), Torvald Moseids imponerende 60 meter lange broderi som viser Olav Åstesons ferd, og Runi Langums blyanttegninger omkring emnet "drøm". Det fins også en barneutstilling, hvor elever i en sjuendeklasse har illustrert hvert sitt vers fra diktet.

I disse olympiske tider synes det som OL spøker bak ethvert kulturelt foretagende, og ganske riktig har de sin finger med i bløtkaken også her - som sponsor.

- Men selve idéen til dramatiseringen kom ikke fra OL-hold, de hang seg på prosjektet senere, er Ola E. Bø ivrig etter å understreke. - Dette er ingen forestilling i "OL-regi"!

K.E.

Jødisk-kristen dialog:

Ut av skyggen fra korstog og Auschwitz

"Den jødisk-kristne dialog må ut i solen - den kan ikke lenger føres i skyggen av tidligere tiders korstog og pogromer eller bygge på Auschwitz alene. Jødene er ikke bare Auschwitz-ofre, i dag er de borgere i staten Israel, en stat der bl.a. palestinske kristne langt på vei er gjort til ofre." Det sa den svenske teologen Hans Ucko i sitt bidrag til forelesningsrekken "Religionsmøte i vår tid" ved Det teologiske fakultet ved Oslo Universitet sist høst

Ucko, som selv er av jødisk familie, arbeider for tiden ved Kirkenes Verdensråds (KV) dialogseksjon der han blant annet har ansvaret for å lede og koordinere dialogen med jødene. Ifølge Ucko har KVs dialog med jødiske verdensorganisasjoner hittil stort sett beveget seg på diplomatnivå, der sentrale jødiske anliggender som anerkjennelse av staten Israel samt vestlig "skyldserkjennelse" langt på vei har bestemt dagsordenen. Ofte har det dreiet seg om innsats mot anti-semittisme og støtte til jødiske anliggender - som hjelp til jødene i Sovjet/Russland og lignende, men ikke om egentlig dialog.

Ucko viste i den forbindelse til den kjente jødiske teolog Jacob Neusner som mener den egentlige dialogen ennå ikke har begynt, bl.a. fordi kirken har operert med et bilde av jødedommen som ikke er "virkelig", men slik at de kunne "angripe det" (cf. anmeldelse av Neusners bok "A Rabbi talks with Jesus" i forrige nr. av St.Olav.)

Det er viktig, understreket Ucko, at jødisk teologi, slik Neusner gjør, tar opp spørsmål som "hva innebærer kristendommen for jødisk teologi, betyr den noe spesielt for jødisk teologi?". Hittil har man langt på vei beveget seg kun på "den jødiske banehalvdel - som om kristendommen ikke eksisterte". På den annen side representerer jødene en utfordring for kirken: "Hvem er det jødiske folket? Finnes det to Guds folk - jødene og de kristne?". I likhet med den økumeniske dialog bør også den jødisk-kristne dialog gå inn i sammenhengen fred, rettferd og bevaring av skaperverket, mente Ucko. Vi er på vei mot en større gjensidig helhet i dialogen mellom mange kirker - en utvikling man også må ønske for den jødisk-kristne dialog.

I Det nye testamentet finnes "ord og vers som er ganske så beslektet med anti-semittisme", og det er viktig å ta opp hvordan man skal stille seg til slikt i dag. "Og hvordan skal vi forklare en kristen forkynnelse som synes å ha krevet det jødiske folks teologiske død?" spurte Ecko og minnet om at det kun er 30 år siden Det 2. Vatikan-konsil "opphevet" jødene kollektive skyld for mordet på Kristus. Og at et spørsmål som stilles igjen og igjen i forbindelse med kristen misjon blant og dialog med jøder er: "Til hvilken Gud vil man omvende jødene?"

De fleste jøder som har konvertert til kristendommen, kommer fra "en assimilert jødedom". Men er det mulig å kombinere ortodoks jødisk liv med "opptatthet av Kristus", "å følge Jesus og være jøde som i den første tid?" Et viktig spørsmål for ham selv, sa Ucko. Og et spørsmål med vide konsekvenser, for: "Hvor går grensen for kulturen, og hvor begynner evangeliet?"

NAFTA - verd å satse på

"Nå når bi-avtalene om miljøvern og arbeidssikkerhet er i boks, synes NAFTA, frihandelsavtalen mellom USA, Canada og Mexico, å være verd å satse på," heter det på lederplass i de nord-amerikanske jesuitenes tidsskrift "America".

"Utviklingslandene utgjør nå det raskest voksende marked for amerikanske produkter - og det disse landene ønsker, er

ikke 'aid, but trade', ikke hjelp, men handel. NAFTA betyr ikke verdens ende, slik en del av kritikerne har fremholdt. Det dreier seg ikke om absolutt fri handel, men snarere om å motarbeide plutselige importbølger og overvåke at regler for miljøvern og sikkerhet på arbeidsplassen overholdes.

Men det viktigste er at Mexico og med tiden hele Latin-Amerika trekkes inn i den

nord-amerikanske økonomi og levestandard. I større grad enn de fleste er klar over, er vår egen blomstring avhengig nettopp av disse utviklingslandene. Det ville være kortsynt om den nåværende bølge av økonomisk nasjonalisme skulle vinne over NAFTA og føre oss tilbake til det som er blitt kalt 'den paranoide form for amerikansk politikk.'

Lyrisk vitamininnsprøytning

Siden *Bertrand Besigye* debuterte med diktsamlingen "Og du dør så langsomt at du tror du lever" (Gyldendal) i fjor høst, bare 21 år gammel, har han fått mer ros og oppmerksomhet enn noen annen debutant i 1993. Dette har ført til fornyet interesse for lyrikk både hos det yngre og eldre publikum, ikke minst også etter utgivelsen av *Alexander G. Rubios* diktsamling "Nylonroser". Poeten Rubio er enda yngre, 20 år. Også han er gyldendøl.

"Og du dør så langsomt at du tror du lever" er en velklingende tittel, men det frister kanskje ikke å gi seg i kast med noe så tilsynelatende beckettisk, så dystert nå midt i mørk og kald vinter? Men det som kjennetegner Besigyees poesi, er absolutt ikke drift mot død, men sterk livskraft og livsglede: Billedspråket er fargerikt, dikteren øser generøst en blanding av dagligdagse ord og uttrykk og nye, overraskende og suggererende ordkombinasjoner. De livsbejaende, dansende diktene har en rytme som gjør dem til en slags musikk:

Jeg drakk dager med solskinnsdans i ellevill vind....

jeg slukte latmannsdager da døgnfluer summa....

frostdager da jeg så inn i folks vinterdvaledøysige øyne.

Alexander G. Rubios diktning er ikke like eksplosiv, mer lavmælt og ofte melankolsk skildres kjærlighet og nære forhold mellom mennesker. Språk og innhold kan imidlertid til tider nesten bli for følsomt, slik at det flyter over i det banale, som i "Kryp inntil meg no":

Det er mørkt. Det er seint,

men i lag er me to.

Det er slik det var meint

ikkje synd, berre ekte og reint.

Rubio er tydelig inspirert av før-modernistisk diktning, særlig fransk symbolisme, diktformen er for det meste klassisk og romantisk. Flere av diktene åpner med vers av andre poeter: Rimbaud, Stein Mehren og Håvard Rem .

"Og du dør så langsomt at du tror du lever" og "Nylonroser" byr på spennende, vakre og morsomme leseropplevelser - en real vitamininnsprøytning. Ikke rart at disse diktsamlingene fra to unge menn går unna som varmt hvetebrød. Eller skal vi heller si som røkelse i St. Olav Bokhandel før jul?

K.E.

Mot fred i Nord-Irland?

Kan Downing Street erklæringen som den britiske og irske statsministre undertegnet før jul, skape fred i Nord-Irland?

Erklæringen er et diplomatisk mesterstykke, noterer *David Goodall*, tidligere engelsk diplomat, i *The Tablet*. Den "legger et skinn av enstemmighet over noe som fremdeles spriker og over interesser som til dels står i direkte strid med hverandre". Når det gjelder anglo-irske anliggender, kan språkbruk og toneleie være vel så viktige som innholdet, og her har man, ifølge Goodall, lyktes overmåte vel. For selv om erklæringen stort sett spiller den samme interessebalanse som den tidligere Anglo-Irish Agreement, "viser tonen i den nye felleserklæringen at den britiske regjering er en anelse nærmere det å kunne se et forenet Irland som et oppnåelig og ikke bare tenkelig mål. Og den irske regjering beveges i retning av å innse at et eventuelt veto fra unionistene i nord ikke bare er en mulighet, men en legitim sådan, som bare fredelig overtalelse kan endre".

Felleserklæringen tilbyr republikanerne "en mulighet til å gjøre slutt på volden på hederlig vis", sier kardinal *Cahal Daly*, katolsk overhode for hele Irland. "Erklæringen utelukker ingen og fastlegger ingen bestemt politisk eller konstitusjonell fremtid. Det eneste som utelukkes, er bruk av vold for å nå politiske mål". Det vil være "ufornuftig", "irrasjonelt" og "politisk katastrofalt" av IRA ikke å gripe denne sjansen, understreker Daly.

R. I. P.

Vår kjære medsøster
søster ODILIA BLACK
døde den 13. desember
i en alder av 89 år.
Den avdøde anbefales
til de troendes forbønn.

St. Franciskussøstrene

*Dine troendes liv, Herre, skal forvandles, men ikke ta ende;
og når deres jordiske tilholdssted går til grunne,
står den evige bolig rede for dem i himlene.*

Dominikanerinnene i Bodø

19

I året vi nettopp har lagt bak oss - året for 150-årsjubileet for den katolske kirkes reetablering i vårt land - kunne dominikanerinnene i Bodø se tilbake på 40 års virke i Nordland fylke. Det ble feiret både her hjemme og i Stone i England, i det klosteret de første søstre - og senere flere - kom fra. Ved feiringen i Stone var bl.a. Dagny Falck Sivertsen til stede for å holde foredrag om Bodø-menigheten og søstrenes innsats (hun er pensjonert lektor, firebarnsmor og mangelbarnsbestemor, en bærebjelke i St.Eysteins menighet i Bodø siden opprettelsen i 1951 og primus motor, godt hjulpet av den øvrige familie, for den ukentlige time på lokalradioen som Bodø menighet har holdt gående i flere år). Hennes velopplagte foredrag, gjengitt i det ferskeste nr. av NKKF-Nytt, Norges Katolske Kvinneforbunds medlemsblad, frister til 'saksing' - spalteplassen tillater dessverre ikke mer.

Da menigheten ble opprettet, bestod den av "to familier med fire barn hver, pluss to eldre ugifte damer", forteller Dagny F. Sivertsen. Biskop Wember ønsket å få søstre til Bodø, og i september 1953 flyttet fire dominikanerinner fra klosteret i Stone inn i et gammelt hus som biskopen hadde kjøpt da menigheten ble opprettet. Huset "hadde vært tuberkulosehjem før krigen og benyttet av tyskerne som feltlasarett", nå ble "kurhallen ombygget til kapell". Søstrene tør ha blitt "behagelig overrasket", da de kom. De hadde nemlig ventet å måtte bo i igloo'er og aldri mer se blomster, trær og grønt gress. Kunnskapene om Norge er ikke overveldende ute i verden. Vi må sannelig beundre deres tapperhet og innsatsvilje ved å komme til slike forhold".

Men de fire søstre fant altså "et hus å bo i, et kapell å be i, og trær og blomster er det ingen mangel på i Bodø, den er faktisk en av Norges aller grønneste byer. Og hva ruinene angikk (tyskernes rasering av nesten hele byområdet i 1940 dominerte fremdeles bybildet), så var de jo vant til det fra England, så det måtte faktisk virke hjemlig, om ikke akkurat kjært," noterer kronikøren.

Først satset søstrene, etter mønster fra Sta.Katarinahjemmet i Oslo, på pensjonat for unge piker under utdanning, men oppga det etter noen år på grunn av manglende søkning. "Derimot var det svært mange barn som kom og lekte på den store gressplenen nedenfor huset, og de ble fort kjent med søstrene, som tok seg av dem og så en opp-

gave på det planet." Etterhvert drev søstrene både barnehage, ballettskole og ungdomsklubb - den fikk plass i kjelleren i nybygg som snart ble reist. "Både ungdomsklubben og ballettskolen var de første i sitt slag i Bodø og ble svært populære tiltak - særlig ungdomsklubben var det et "meget reelt behov for", og "det var et stort tap da disse virksomhetene ble oppgitt etter noen år" på grunn av utskiftning av søstre.

I 1972 flyttet sr. Mary Ansgar Sheldon inn i Maria-klosteret i Bodø, hun var tidligere generalpriorinne og hadde sendt de første søstre til Bodø. Flyttingen betød bl.a. "mer tid for hennes store talent som maler. Hun har holdt utstilling hvert år før jul, og folk stilte seg i kø utenfor døren et par timer før utstillingen åpnet, så det var ingen mangel på kjøpere... både maleriene og malerinnen ble meget populære. Det var ikke bare vanlige folk, men også mange institusjoner i byen som skaffet seg malerier eller bestilte forskjellige større verk til sykehus, kapeller og kirker."

I dag er det 6 søstre i Mariaklosteret, blant dem to filippinske søstre som kom for et par år siden. To av søstrene er i full jobb - henholdsvis som sykepleier og spesialpedagog. En viktig side ved søstrenes arbeid er katekese i Bodø og de andre småmenighetene som hører inn under Bodø menighet: Fauske, Mosjøen, Sandnessjøen, Brønnøysund og Storfjord i Lofoten. "Søstrene reiser gjerne et par dager før presten og gir religionsundervisning til barna og gjør i stand til messen".

I mange år har søstrene holdt foredragsserier gående, med egne og importerte krefter. "Det har vært en temmelig permanent tilhørerkrets til disse foredragene, deriblant lektorer fra gymnaset og fra Bodø lærerhøyskole," forteller Dagny F. Sivertsen. Som også beretter om helhjertet økumenisk innsats fra søstrene og om en aktiv Bodø-menighet som i dag består av "omtrent like mange norske og filippinske medlemmer, dessuten noen få afrikanere, et par polske familier, en dame fra Sri Lanka og to irske damer, tilsammen ca. 50 i selve byområdet", resten av menighetens ca. 200 medlemmer er å finne fra Mosjøen i sør til Storfjord i Nord.

Det hører med til historien at søstrene for lenge siden er blitt hedret med Bodø bys kulturpris.

Større enn alle -ismer sammenlagt

Ifølge en av Dagbladets kulturjournalister skulle kristendommen nå ha utspilt sin rolle. Men dette er jo i seg selv en horribel påstand, skriver Vette Lid Larsen, selv spaltist i samme avis.

Han er av den oppfatning at "selv om vi ser bort fra alt som har med selve troen å gjøre, og bare vurderer kristendommen

som kulturdannende element, er dens betydning større enn hellenismen og renessansen og industrialismen - og alle andre -anser og -ismer sammenlagt. Kristendommen vil ikke ha utspilt sin rolle for oss, for forståelsen av historien vår, for oss selv og den sammenheng vi lever i, før vi alle er muslimer".

DAGBLADET

Jeg har ikke tid!

"Min farfars farfar arbeidet tolv timer hver dag, også lørdager. Det ble en arbeidsuke på 72 timer. Han hadde dessuten et gartneri, et lite hus, var brannmann i det lokale brannkorpset og tenor i sangforeningen. . .

20

Domorganist Rolf Østby til minne

Domorganist Rolf Østby døde den 14. desember, to dager før sin 75 års fødselsdag.

Østby virket som organist i St.Olav kirke i Oslo fra krigens begynnelse og til slutten av 80-årene, altså i henimot 50 år. Hans renommé som musiker var ubestridt, og for en menneskealder siden var han en av hovedstadens mest benyttede akkompagnatører. For, som det gjerne sto i kritikken, "solisten var i trygge hender med Østby som akkompagnatør".

Til tross for at han var en av daværende domorganist Sandvolds beste elever, valgte han ikke en virksomhet som solist selv om alt lå til rette - han valgte først og fremst å virke som pedagog og akkompagnatør. Det var samarbeid og det menneskelige som lå hans hjerte og vesen nærmest. Derfor ble også årene i St.Olavs kirkekor en kilde til lærdom, inspirasjon og glede for oss som var så heldige å få synge der under Østbys ledelse - år som medlemmene ser tilbake på med stor takknemlighet.

Rolf Østby ble knyttet til den Norske Opera fra starten av, som repetitør for kor og solister og deretter som førsterepetitør. For St.Olav kirke medførte det at berømte vokalistene og instrumentalister gjestet gudstjenestene med vakre innslag. Østby nød stor respekt også i utenlandske musikkretser, noe som fra tid til annen kom til uttrykk i intervjuer i vår hjemlige presse med gjestende utenlandske artister.

Hans kjærlighet til Kirken var

sterk, og så sant det lot seg gjøre, var han å se i en tidlig morgenmesse på sin vei til dagens arbeid i Operaen. Utallige nattetimer og tid ellers gikk med til arbeidet med liturgiske musikkalske innslag av høy kvalitet, og hans virksomhet ble da også belønnet med en pavelig orden.

Selv om Østby også var opptatt av nyere og moderne musikk, som han ofte selv spilte, kunne han nok være noe reservert overfor deler av det som ble produsert av musikk til liturgisk bruk - når han mente den ikke fylte de kvalitetskrav det er nødvendig å stille i en slik sammenheng. Selv ydet han et stort og førsteklasses arbeid med å tilpasse norske tekster til gregoriansk tonedrakt, et arbeid som neppe er nok påaktet, men det er å håpe at Rolf Østbys forslag til messer, gradualesanger m.m. vil få en plass i fremtidens liturgiske musikk her hjemme.

Da St.Olav kirke for snart tyve år siden ble restaurert, hjalp Østby til med anskaffelsen av nytt orgel - resultatet ble et instrument som ble oppsøkt og berømmet av andre av byens organister, og som Østby selv behersket og registrerte på en usedvanlig utsøkt måte.

De siste årene av sitt liv tilbrakte Østby i rullestol etter en hjerneoperasjon og påfølgende slag. Likevel, humøret var på topp, for, som han sa, hans liv hadde vært så rikt at det var all grunn til å være takknemlig.

Vi som sitter tilbake, føler takknemlighet for et varmt vennskap med en sann kristen og et medmenneske av usedvanlige kvaliteter. Men vi føler også stor sorg, og dertil dyp medfølelse med hans nærmeste.

Vi lyser fred over Rolf Østbys minne.

Georg M. How

Fra pastor Anton Taxts preken ved requiemmessene for Rolf Østby:

"Man forundrer seg nok over at jeg også hilser den avdøde," sa pastor Anton Taxt etter å ha innledet sin preken med ordene "kjære sørgende familie, kjære sørgeskare, kjære Rolf". "Riktignok består det nå en fysisk uoverstigelig barriere mellom ham og oss. Imidlertid, utfra vår tro på 'de helliges samfunn', er han i Gud like virkelig med oss nå som før. 'Ti for Herren lever alle,' som skrevet står.

Derfor innebærer døden for den troende ikke et absolutt brudd, men en fortsettelse av livet i en ny, evig og fullkommen dimensjon i Gud. Således er alt som er skapt i Guds eget bilde, eslet til å leve videre i evighet. Det skjer når den jordiske skikkelse avlegges, det verktøy som var nødvendig for å kunne leve under jordelivets betingelser og modnes henimot en fullkommen foredling til et fremtidig liv i den himmelske tilværelse. Inntil da er det tro, håp og kjærlighet som forener oss med Gud og alt i ham.

Men over dødens terskel blir vår tro forvandlet til fullkommen erkjennelse og visshet, vårt håp til fullkommen oppfyllelse av alle våre aspirasjoner i Gud, og kjærligheten, størst av alt, dens bånd kan ikke engang døden bryte. Den fortsetter å leve i menneskesjelen og forlenes i himmelen med en fylde av delaktighet i

Og jeg selv? Jeg har overhodet ikke tid til noen ting. Ikke til å synge og slett ikke tid til frivillige tillitsverv. Hvordan skal jeg få til det med en slitsom og lang arbeidstid på 36 timer i uka?"

(Sukk i Tjenestemannsbladet, sakset fra "Elgposten" som utgis i Hattfjelldal).

Melding om adresseforandring og spørsmål om bladkontingent bes rettet til:

**St.Olavs ekspedisjon
Akersvn. 4, 0177 Oslo
Tel.: 22 20 72 48**

(altså ikke til redaksjonen eller St.Olav Bokhandel)

Til våre abonnenter:

**Postgiroblanketter for
bladkontingent 1994
sendes ut med det første.**

Hilsen

St.Olavs ekspedisjon

21

Guds eget vesen som er fremfor alt kjærlighet. På den måten lever de avdøde troende videre i Gud og i samfunn med oss som fremdeles er underveis.

Ikke bare i den siste frist, men i alle sitt livs dager levet vår kjære avdøde med dette for øye. Naturlig nok kom det til å prege hele hans liv og virke. Oppvokst i et hjem tilhørende Metodistkirken hvor den kristne tro og praksis spilte en grunnleggende rolle, ble han helt fra barnsben av fortrolig med og glad i sin kristentro. Allerede som ung gutt fant Rolf veien til St.Olavs kirke. Hans interesser spente over et stort register, men særlig musikk, liturgi med gregoriansk sang hadde en fremtredende plass. Hans besøk i kirken ble stadig hyppigere, og da vi katolske tenåringer merket hans interesse, ble det sluttet snarlig kontakt. For mitt vedkommende utviklet det seg til et godt vennskap like fra gymnasårene, og jeg ble en velkommen besøkende i hans hjem som alltid åndet av forståelse og toleranse. Derfor gav heller ikke hjemmet noe uttrykk for skuffelse da Rolf etter endt artium og årelang overveielse konverterte til Moderkirken. Det ble snarere sett på som en naturlig konsekvens av hans selvstendige utvikling.

I Kirken fant han tillike et efterlengtet og rikt felt for sin musikalske begavelse. Først sang han i kirkekoret, og alt 25 år gammel ble han leder av koret som hadde fra 30 til 35 medlemmer. Et høydepunkt fikk han oppleve i 1943 ved den katolske kirkes 100-årsjubileum i Norge. Ennå erindringer mange med beundring og glede den vakre polyfone messen med

solister og diverse motetter som ble fremført under jubileumsgudstjenesten.

Egentlig hadde Rolf viet sin tid til det filologiske studium, men siden universitetet bl stengt av fremmed hærsmakt, ble det oppgitt, selv om han nok i eftertid holdt sine filologiske interesser levende. Bortsett fra et studieår i Sveits et par år etter krigen og senere et par år med verdensomseiling i musikkens tjeneste, virket han på frivillig basis i 45 år som organist og korleder i St.Olavs menighet. Hvem kunne ha fortjent bedre å bli utmerket med den pavelige St.Gregoriusorden som han ble slått til ridder av for vel 15 år siden. (-)

Da han så for fem år siden fant ut sammen med kirkeledelsen at tiden for hans otium var inne, fikk han, ennskjønt merket av sykdom, den historiske opplevelse å spille til messe på Akershus der paven forrettet under sitt besøk i Oslo. En mer velfortjent kroning av sitt livsverk for kirken kunne Rolf neppe fått oppleve. (-)

Et lunt og likevektig temperament

var hans særmerke, men kunne også undertiden bryte ut i en slags hellig vrede og bebreidelse når noe ikke holdt mål. Det hadde nok ikke utspring i personlig hovmodige ambisjoner, men snarere i respekt og iver for kunstens integritet, han ønsket å formidle. (-)

For fire år siden ble han lenket til rullestolen. En slik aktiv person, skulle man anta, hadde protestert høylydt av fortvilelse. Isteden la han tydelig for dagen en dypt troende innstilling til den nye og sterkt belastende livssituasjon. Han bar sin skjebne med utrolig sinnsro og tålmodighet samtidig som han bevarte sin treffende humoristiske sans. Gjentagne ganger gav han uttrykk for sin taknemlighet, særlig over å kunne bo i sitt hjem sammen med sin søster som pleiet ham med grenseløs omsorg og kjærlighet.

Da så en dag døden banket på hans dør, falt det i min tunge, men dog kjære lodd å forberede ham på det ufravikelige. Det mottok han også med ydmyk hengivelse i Guds vilje. Atter en gang uttrykte han sin store taknemlighet mot Forsynet, privilegert som han følte seg, eftersom han hadde nydt et langt og lykkelig liv med sine kjære og fikk være en Herrens glade sanger. Døden kom etter få dager som en velkommen befrielse, men som en stor byrde for dem som stod ham nær.

I Johannes åpenbaring (14,13) sies følgende: "Jeg hørte en røst fra himmelen som, sa til meg: Skriv: Salige er de som dør i Herren. Alt fra nu av, sier Ånden, skal de hvile fra sitt arbeid, for deres gjerninger følger med dem!" ●

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
GEORG FOERSTER
Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo, Tlf.: 22 60 77 75
Gavekonto:
Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

22 Liturgisk kalender

JANUAR

29. 2 Sam 12,1-7.10-17, Mark
4,35-41
30. **4. søndag i det alm. kirkeår.**
5 Mos 18,15-20, 1 Kor 7,32-35
Mark 1,21-28
31. Johannes Bosco, prest. 2 Sam
15,13-14.30;16,5-13

FEBRUAR

1. 2 Sam 18,9-10.14.24-25.30-
19,3
Mark 5,21-43
2. **Herrens fremstilling i templet**
Kirkevigselsfest i Tromsø stift.
Mal 3,1-4, Hebr 2,14-18, Luk
2,22-40
3. Ansgar, biskop. 1 Kong 2,1-
4.10-12
Mark 6,7-13
4. Agathe, jomfru og martyr. Sir
47,2-11
Mark 6,14-29
5. 1 Kong 3,4-13, Mark 6,30-34
(Norske Tidebønner - uke 1)
6. **5. søndag i det alm. kirkeår.**
Job 7,1-4.6-7, 1 Kor 9,16-19,
Mark 1,29-39
7. 1 Kong 8,1-7.9-13, Mark 6,53-
56
8. Hieronymus Emiliani. 1 Kong
8,22-23, Mark 7,1-13
9. 1 Kong10,1-10, Mark 7,14-23
10. Scholastica, jomfru. 1 Kong
11,4-13,
Mark 7,24-30
11. Vår Frue av Lourdes. 1 Kong
11, 29-32.12,19, Mark 7,31-37
el. Jes 6,10-14
12. 1 Kong 12,26-32.13,33-34,
Mark 8,1-10
(Norske Tidebønner - uke 2)
13. **6. søndag i det alm. kirkeår.**
3 Mos 13,1-2.44-46, 1 Kor
10,31-11,1 Mark 1,40-45
14. Kyrillos, munk, og Methodios,
biskop.
Jak 1,1-11, Mark 8,11-13
15. Jak 1,12-18, Mark 8,14-21
16. Askeonsdag. Joel 2,12-18, 2
Kor 5,20-6,2, Matt 6,16.16-18

10.–13. mars 1994

Kamelittisk spiritualitet – livgivende impulser for oss?

Undervisning ved
Gunnar Wicklund - Hansen.

Tidebønner i kapellet, Jesus-
meditasjon og tid til bønn og
stillhet.

Program tilsendes.

2480 KOPPANG - Tlf. 62 46 09 22

Bønnens apostolat i februar:

At verdensdagen for de syke må hjelpe folk til å gjenkjenne
Kristi lidende og lysende ansikt i alle syke.

At folk i utviklingsland som lider av smittsomme og dødbringende
sykdommer, særlig Aids-ofre, må få den omsorg de trenger.

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt
SATS + PASTE AS
Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: 22 30 04 16 – 22 30 84 53

Neste nummer utgis 15. februar. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Liv Greni

Brian McNeil c.r.v.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63

FIKK DU IKKE DISSE BØKENE TIL JUL?

DEN KATOLSKE KIRKE I NORGE –
Fra kristningen til i dag. Aschehoug,
Inb. Kr. 290

Tordis Ørjasæter:
MENNESKENES HJERTER
en livshistorie. Aschehoug,
Inb. Kr. 298

Kjell Arild Pollestad:
PATER HILARION.
Cappelen. Inb. Kr. 249

DEN HELLIGE MESSE.
En veiledning for barn og ungdom
med innføring i bønner og
forsoningens sakrament.
St Olav Forlag. Inb. Kr. 90

**FRA NÅ OG UTOVER VÅREN
HAR VI GODE TILBUD PÅ EN
DEL BØKER OG MUSIKK
OG PÅ ENKELTE ANDRE
ARTIKLER**

OBS: Nye åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.
Lørd. 10.00-14.00.

MILITÆRVALFART TIL LOURDES

I 1994 blir det igjen arrangert militærvalfart til Lourdes i Syd-Frankrike, den 36. i rekken. Deltakerne fra tidligere års valfarter anbefaler den, og vi regner med at årets reise vil føye seg inn i rekken av vellykkede arrangementer.

I løpet av årene har flere hundre unge norske katolikker og en del ikke-katolske kamerater opplevd denne valfart i forbønn for Fred, som organiseres av katolske feltprester.

TID: 23. mai (middag) - 1. juni (morgen) 1994

PRIS: Kr. 1.700,- (vernepliktige) eller kr. 2.100,- (andre). Resten dekkes av den katolske feltpresttjeneste i Tyskland. Reisen til/fra Oslo må ordnes gratis eller så billig som mulig.

PÅMELDING: SENEST 15. mars 1994. Påmelding skjer skriftlig til UNKF. Samtidig innbetales et påmeldingsgebyr på kr. 250,- som senere vil bli fratrukket i selve prisen. Postgirokonto: 0807 5193255, adresse: UNKF, Akersvn. 5, 0177 OSLO. Merk innbetalingskortet "Lourdes '94".

REISE og OPPHOLD: Båt: Oslo-Kiel - Kloster Neuburg (1 natt) - Tog: Hamburg-Lourdes - Hotell i Lourdes - Tog: Lourdes-Hamburg-Oslo. Selve reisen representerer en viktig og artig del av valfarten. I Lourdes møtes ca. 20.000 militære fra hele verden til en kjempeblanding av alt fra fromme gudstjenester og andakter til sene kvelder på byens mange treffsteder.

PERMISJON: Permisjonsdirektivet gir særskilt hjemmel for permisjon ved deltakelse i militærvalfarten. Søknad sendes til kompanisjef (tilsv.)

ANTREKK: Under selve valfarten brukes uniform av de som har det. Søknad om tillatelse til bruk av uniform i utlandet sendes snarest gjennom egen avdeling til generalinspektøren.

FLERE OPPLYSNINGER: Kontakt UNKF og be om hefte med informasjon og bakgrunnsstoff. Adresse: se over. Tlf.: 22 20 72 65.

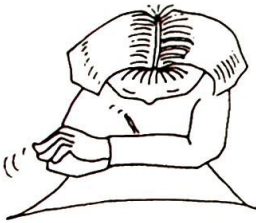

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

Blikk
på tiden («

Godt og godt, fru minister. . .

De aller fleste gamle i vårt land har det godt. Sa statsministeren. I sin velfriserte nyttårsfortelling til det norske folk. Om hun sa det uten å blunke, fikk vi ikke merket oss. Men det tør ha vært flere enn undertegnede som blunket ørlite. Eller grep seg selv i et lite haka-slepp.

For, som Kolingen sa: "Nog er det möiligt, fast inte jag tror'et!"

Og selv om statsministerens utsagn skulle stemme, er det bevislig så mange gamle i vårt land som avgjort ikke har det godt, at det er ytterst foruroligende. Og med "ikke godt" tenker vi ikke på ve og verk her og der i et gammelt skinn, men på det som verre er: at nettopp når krefter og helse begynner å svikte, opplever våre gamle - og deres pårørende - at samfunnet langt på vei også svikter. (At også familie og pårørende kan svikte, er vi sørgelig klar over, men det er hverken problemet eller poenget i denne omgang.)

Opprørende sider ved denne offentlige svikten ble fremført på NRK-TV i beste sendetid lørdag den 8. januar - omtrent på minuttet en uke etter statsministerens TV-opptreden. En tilfeldighet? Da

stod lederne i sykepleierforbundet og hjelpepleierforbundet frem i Dagsrevyen og berettet - uten om og men - om uverdige forhold ved mange syke- og aldershjem.

Forhold som ikke skyldes udugelighet eller manglende innsats- og omsorgsvilje hos personalet, men hårde kutt i bevilgninger og klare pålegg fra politikere og styre og stell om å spare, spare, spare. Med det resultat at sengeliggende og uføre gamle, oftest på flermannsrom, sultefores fordi personalet ikke har tid til tålmodig mating; at de må vente til neste dag eller lenger på tannpuss, eller til neste uke eller deretter på en omgang i dusjen eller badekaret; at de må ligge med sin sure bleie til neste morgen eller lenger. Og kanskje også greie seg uten en hånd å holde i når livet ebber ut. Fordi også bleier og hender blir det penger av.

Og spares skal det - koste hva det koste vil!

De var modige og velgjørende klare i sin tale, de to ledere. Det var derimot ikke helse- og sosialministeren da hun hin lørdag ble stilt det enkle spørsmål om hun kjente til hvor elendig det stod til mange steder på grunn av budsjettslankingen: Hun gav oss nok en politiker-versjon av Goddag-mann-øksekraft.

Hvilken skole har de gått i, våre politikere? Siden så få av dem synes å ha fått med seg den enkle og grunnleggende regel - som norsklærere utrettelig innpoder sine elever: "Svar på oppgaven!"

Det er kanskje for mye å forlange at en ansvarlig politiker i en sår sak skal innrømme at "jø, jeg

vet det, og det er en skam at det er kommet dit hen"?

På den annen side og ikke minst i disse OL-tider: Om et slikt ministersvar ikke hadde holdt til politisk gull, kunne det kanskje kvalifisert til poengplass?

Og siden vi først er inne på poeng. I 1985 stilte jesuitten og sosiologen Oswald von Nell-Breuning spørsmål om arbeidsløsheten - som da begynte å melde seg i Europa - virkelig skyldtes mangel på arbeid, eller om det kanskje var slik at vi bl.a. "ikke gjør en hel mengde som absolutt burde gjøres? For det kan da ikke være slik i vår verden at det ikke skulle finnes rikelig adgang for alle arbeidsføre og arbeidsvillige til å bruke sine evner og ferdigheter til beste for seg og sin neste?" Spurte den rundt 90-årige og særdeles oppgående pater.

Poenget? Holder det med stikkord som "arbeid for trygd" og "omsorgslønn"?

Observatoria

P.S. Om det skulle trenges ytterligere sannhetsvitner i tillegg til syke- og hjelpepleierlederne: Det er år og måneder siden en gammel sliter i eldreomsorgen i Oslo i intervju sammenheng luftet sin opprørt het over regjeringsros av helsevesen og eldreomsorg i vår land. Og som betrodde at hun konsekvent lyver nedover på alderen hos sine gamle når hun ringer etter lege eller sykebil - for at hjelpen skal komme raskere!

Vi regner med at Vårherre tilgir henne denslags synder. Om det da er hun som er synderen. . .